

Projekty małe i duże, czyli jak wykorzystać metodę projektu do rozwijania postaw przedsiębiorczych wśród uczniów część II

Moduł 4. Projekty małe i duże, czyli jak wykorzystać metodę projektu do rozwijania postaw przedsiębiorczych wśród uczniów część 2

W czwartym module przypomnisz zagadnienia związane z zarządzaniem projektami.

Ekran 1. O czym w module?

SPIS EKRAŃÓW

- Ekran 2.** Cele modułu
- Ekran 3.** Projekt, a proces uczenia się w projekcie
- Ekran 4.** Praca zespołowa
- Ekran 5.** Uczenie się we współpracy, czyli jakie aktywności możemy zastosować w pracy z uczniami
- Ekran 6.** Komunikacja w projekcie
- Ekran 7.** Rozwiązywanie problemów i projekt
- Ekran 8.** Wskaźniki projektu, czyli o sukcesie
- Ekran 9.** Ryzyko w projekcie
- Ekran 10.** Dokumentacja i portfolio
- Ekran 11.** Prezentacja na podsumowanie
- Ekran 12.** Prezentacja na podsumowanie (cd.)
- Ekran 13.** Ocena projektu
- Ekran 14.** Zadania w module

Ekran 2. Cele modułu

Praca zespołowa

Za model biznesowy przyjmuję Beatlesów. Tych czterech facetów pomogło sobie nawzajem trzymać na wodzy negatywne skłonności. Równowazyli się wzajemnie, a jako całość byli czymś więcej, niż tylko sumą czterech części. Właśnie tak widzę biznes – wielkich rzeczy w biznesie nie dokonuje się w pojedynkę, tylko zespołowo.

60 Minutes, 2003 [w:] G.Beahm, *ja, Steve: Steve Jobs własnymi słowami*, Wydawnictwo MT Biznes, sp. z o.o., Warszawa 2011, s.55.

W czwartym module będziemy realizować przede wszystkim dwa cele:

- będziemy kształcić umiejętności pracy z zespołem realizującym projekt edukacyjny, w tym zajmujemy się oceną koleżeńską i samooceną
- zwrócimy uwagę na przygotowanie podsumowania projektu.

Termin zakończenia modułu upływa 20 lutego 2016 roku.

Podsumowując! Celem modułu jest kształcenie umiejętności związanych z zarządzaniem projektami oraz pracą zespołową.

Ekran 3. Projekt, a proces uczenia się w projekcie

W procesie uczenia się szczególną rolę odgrywają potrzeby psychiczne uczących się, zwłaszcza bezpieczeństwo i akceptacja. Dlatego, aby pobudzić ucznia do twórczej pracy w metodzie projektu należy:

- **dostrzegać wkład jego pracy**, a nie tylko efekty,
- pozwolić mu na **udział w planowaniu i podejmowaniu decyzji**,
- umożliwić mu **realizowanie własnych pomysłów**,
- uwzględnić jego **zainteresowania**,
- wywołać w nim **poczucie sensu**,
- zapewnić mu **poczucie bezpieczeństwa**.

Wśród metod nauczania szczególne znaczenie mają metody aktywne (metody aktywizujące), których **istotą jest uczenie się przez doświadczenie i działanie**. Dlatego przy doborze metod organizowania procesu uczenia się w projekcie, należy pamiętać o różnorodności stylów uczenia się, myślenia i osobowości ucznia. Jeżeli pracujemy stale, tą samą metodą, wówczas stawiamy w sytuacji uprzywilejowanej tylko jeden typ uczniów.

Methodos (grec.) – droga dochodzenia do prawdy.

Metoda nauczania – określony sposób pracy nauczyciela z uczniem, umożliwiający opanowanie przez ucznia określonych wiadomości i umiejętności oraz rozwijanie zdolności i zainteresowań poznawczych.

Ekran 4. Praca zespołowa

W programie „Młodzi Przedsiębiorczy” **uczniowie pracują metodą projektu edukacyjnego** i jak mówiliśmy w module pierwszym warto, aby **poznali role grupowe** i związane z nimi zadania, a także przygotowali kontrakt grupowy. Należy jednak podkreślić, że w ramach zespołu uczniowie powinni znać:

- **zasady udzielania informacji zwrotnej w grupie współpracującej**
- **zasady funkcjonowania skutecznego zespołu zadaniowego**
- **sposoby podejmowania decyzji w zespole**, a także **sposoby rozwiązywania konfliktów** i kierowania konfliktami
- biorą udział w przygotowaniu kontraktu grupowego i znają jego zasady
- porównują różne **style przywództwa i sposoby powoływania liderów**.

Pamiętajmy, praca zespołowa może zawierać w sobie wiele różnych metod i form pracy.

Wspólnie z uczniami obejrzyj filmy, które pokazują różne aspekty pracy zespołowej i poznamiaj z nimi na tematy:

- jak ważny jest dobór członków grupy
- jakie znaczenie ma kontrakt, w czasie różnych sposobów podejmowania decyzji oraz rozwiązywania konfliktów

<http://www.ceo.org.pl/pl/ekonomiawpraktyce/news/praca-zespolowa-jak-i-dlaczego> [dostęp: 10.12.2016]

Ekran 5. Uczenie się we współpracy, czyli jakie aktywności możemy zastosować w pracy z uczniami

Ucząc współpracy można zastosować kilka sprawdzonych metod, które motywują uczniów do aktywności na zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych. Oto propozycje:

- czytanie w parach,
- zadania w grupach, zmiana grup,
- różne warianty – prezentacje,
- najlepsze rozwiązanie – debata,
- grupa wsparcia,
- wykonujemy zadania i uczymy się współpracy,
- metoda „podnieś rękę”.

Którą aktywność stosowałeś/stosowałaś w pracy z uczniami?

Opis metod znajduje się w biblioteczce.

Ekran 6. Komunikacja w projekcie

Zarządzanie projektem to również zarządzanie ludźmi, którzy wykonują działania projektowe. Sukces realizacji projektu tkwi w dobrze dobranym zespole oraz w **skutecznej komunikacji wewnętrznej**.

Komunikacja służy głównie do budowania dobrego wizerunku organizacji –w naszym przypadku zespołu uczniów - **na zewnątrz** i mówi się wówczas o public relations (PR), czyli kontaktach z otoczeniem. Ponadto komunikacja ma też **duże znaczenie w kontaktach wewnątrz zespołu projektowego** i chodzi tu głównie o odpowiednie **informowanie uczestników** oraz **tworzenie dobrej atmosfery**, dzięki czemu zwiększa się efektywność działań.

Do najczęściej stosowanych metod wymiany informacji można zaliczyć:

- bezpośrednie spotkania zespołu z nauczycielem/opiekunem lub duże zebrania w szerszym gronie np. uczniów, rodziców, nauczycieli,
- e-maile, Internet, fora internetowe, komunikatory typu skype, gadu-gadu itp. oraz inne narzędzia elektroniczne,
- tablice ogłoszeń,
- biuletyny i gazetki wewnętrzne, strona www szkoły,
- plakaty, informatory.

Ważne, aby te narzędzia były dopasowane do potrzeb zespołu i specyfiki projektu.

W biblioteczce kilka aktywności do zastosowania w pracy z uczniami; plik „Techniki do zastosowania w procesie komunikacji zespołu projektowego”.

Ekran 7. Rozwiązywanie problemów i projekt

W trakcie pracy metodą projektu może nam się zdarzyć wiele sytuacji problemowych i to nie tylko tych, które dotyczą symulacji rozwiązywanych zadań przez uczniów, ale także relacji w grupie zadaniowej.

Wspólna praca wynikająca z interakcji między członkami grupy daje efekt, który przewyższa sumę indywidualnych wkładów pojedynczych osób w rozwiązanie problemów.

Nauczanie oparte na rozwiązywaniu problemów (PBL) – możliwości zastosowania w psychiatrii, Tomasz Adamowski, Dorota Frydecka, Andrzej Kiejna, Psychiatria Polska 2007, tom XLI, nr 2.

Podczas rozwiązywania problemów najczęściej występuje pięć etapów pracy i są to:

- **rozpoznanie**, że coś jest „problemem do rozwiązania”,
- **diagnoza problemu** - co się stało? dlaczego? kto jest weń uwikłany? komu może zależeć na jego rozwiązaniu? jakich informacji mi brakuje i gdzie można je uzyskać?
- **poszukiwanie rozwiązania problemu** - jakie są sposoby jego rozwikłania? jakie są ich wady i zalety? jakie szanse i zagrożenia ze sobą niosą?
- **wyбір rozwiązania** - które rozwiązanie jest najlepsze ze względu na przyjęte wartości,
- **ewentualnie przewidywane trudności** - jakie trudności mogą się pojawić przy jego realizacji? jak powinny wyglądać kolejne kroki? kto lub co może je utrudnić? gdzie są sojusznicy?

A jakie są Twoje sposoby na problemy?

Po ostatecznym rozwiązaniu problemu powinno się przeprowadzić dyskusję. Zaleca się analizę – w jaki sposób nowo zdobyte informacje i umiejętności nawiązują do wcześniejszych umiejętności. Daje to możliwość sformułowania ogólnych zasad i koncepcji na podstawie przykładów.

Nauczanie oparte na rozwiązywaniu problemów (PBL) – możliwości zastosowania w psychiatrii, Tomasz Adamowski, Dorota Frydecka, Andrzej Kiejna, Psychiatria Polska 2007, tom XLI, nr 2.

Ekran 8. Wskaźniki projektu, czyli o sukcesie

Co to jest sukces projektu?

O sukcesie projektu świadczą osiągnięcie wskaźników, które założyliśmy na początku biorąc pod uwagę realizację celów. Wskaźniki definiujemy na etapie planowania w taki sposób, aby dostarczyły nam informacji na podstawie, której będziemy mogli zmierzyć postęp względem postawionych celów i podejmowanych działań naprawczych. Dlatego wskaźniki służą mierzeniu celów, stąd muszą im odpowiadać. Większość wskaźników dotyczy kwestii ilościowych (np. liczba wydrukowanych ulotek, przygotowanych prezentacji, nakręconych filmów), ale także nie możemy zapominać o wskaźnikach jakościowych (wzrost wiedzy, wzrost zadowolenia, wzrost umiejętności itd.); pierwsze z nich to wskaźniki „twarde”, a drugie to wskaźniki „miękkie”.

Jakie wskaźniki realizujemy w projekcie „Młodzi Przedsiębiorczy”? Jakie wskaźniki osiągniesz wspólnie z uczniami?

Efektom projektu są nie tylko jego bezpośrednie skutki, ale także korzyści zmiany w dłuższej perspektywie czasowej. Każdy dobrze zaplanowany projekt nie będzie miał kłopotów z wykazaniem tego typu rezultatów.

Jakie są losy uczniów, którzy brali udział w poprzednich edycjach „Młodych Przedsiębiorczych”?

Źródła weryfikacji wskaźników pochodzą przede wszystkim z dokumentacji projektu. Pamiętajmy, że ważne jest gromadzenie dowodów i często w dużych projektach stanowi odrębne zadanie.

Ekran 9. Ryzyko w projekcie

Projekty rzadko kiedy przebiegają od początku do końca tak, jak to zaplanował zespół projektowy. Dlatego sygnały z otoczenia projektu, od uczniów, nauczycieli, rodziców, różnego rodzaju wydarzenia, wystąpienie sytuacji określonej mianem ryzyka projektowego, informacje docierające do zespołu w trakcie realizacji projektu – wszystko to może skutkować koniecznością dokonania zmiany w projekcie. Niektórzy nawet **definiują projekt jako permanentną zmianę**.

Pamiętajmy, **analiza ryzyka ma na celu poznanie i opisanie ryzyka oddziałującego na projekt**. Rozpoczyna się ją od zidentyfikowania jak największej liczby takich ryzyk. Kluczem do sukcesu w reagowaniu na występowanie ryzyka jest świadomość jego istnienia.

W poszukiwaniu źródeł ryzyka, zespół projektowy może wykorzystać następujące narzędzia:

- techniki twórczego myślenia: np. „burza mózgów”,
- technika list kontrolnych,
- arkusz krytycznej oceny i analizy,
- konsultacje z ekspertami np. nauczycielem opiekunem projektu edukacyjnego
- dotychczasowe doświadczenia projektowe,
- analiza otoczenia projektu.

Ekran 10. Dokumentacja i portfolio

Oprócz prezentacji **na koniec projektu uczniowie powinni przygotować także dokumentację przebiegu swojej pracy nad projektem, mogą to zrobić zespołowo, ale także indywidualnie.**

Do dokumentowania pracy można zastosować **portfolio, czyli teczkę**. Możemy spotkać:

- portfolia osobiste
- portfolia projektu
- portfolia grupy (zespołu projektowego)
- portfolia całej klasy
- portfolia dla danego przedmiotu.

Z pewnością dobrym pomysłem wykorzystania portfolio jest projekt edukacyjny, ponieważ informacje i dokumenty, do których uczniom uda się dotrzeć w czasie realizacji projektu powinny być gromadzone w jednym miejscu. W tym przypadku najlepsze jest portfolio w formie segregatora lub dużego pudła. Zgromadzona w ten sposób dokumentacja może zostać wykorzystana w różnych sytuacjach np. prezentacjach i opracowywaniu informacji na stronę internetową, dla mediów, czy na wystawę.

Więcej na ten temat przeczytasz w materiale zamieszczonym w biblioteczce.

Ekran 11. Prezentacja na podsumowanie

Publiczna prezentacja jest ważnym elementem pracy projektowej. Dlatego warto wspólnie z uczniami ustalić, jakie zadania czekają Was w związku z organizacją prezentacji. Na pewno wśród nich pojawią się:

- opracowanie materiałów informacyjno-promocyjnych, np. ogłoszenia lub krótkiej informacji o wszystkich pracach, film,
- opracowanie szczegółowego scenariusza prezentacji,
- wybór miejsca i terminu prezentacji,
- przygotowanie listy gości i zaproszeń,
- uzgodnienie udostępnienia sali i pomocy dydaktycznych,
- wystrój sali,
- poinformowanie mediów,
- rejestrowanie prezentacji (zdjęcia, film, itp.).

A w jaki sposób można podsumować projekt?

Skorzystaj z materiałów zamieszczonych w bibliotece.

Publiczna prezentacja rezultatów projektów

<http://www.ceo.org.pl/pl/projekt/news/publiczna-prezentacja-rezultatow-projektow>

Prezentacja w projekcie <http://www.ceo.org.pl/pl/projekt/news/prezentacja-w-projekcie>

Jak zrealizować projekt edukacyjny w gimnazjum? <http://slideplayer.pl/slide/406905/>

Publiczna prezentacja projektu

http://mlodyobywatel.ceo.org.pl/sites/mlodyobywatel.ceo.org.pl/files/user-files/Materialy_educacyjne/MOB7/publiczna_prezentacja_projektu.pdf

Ekran 12. Prezentacja na podsumowanie (cd.)

Na etapie przygotowania prezentacji rola nauczyciela polega na:

- **ustaleniu czasu** prezentacji,
- pomocy w **pozyskaniu** niezbędnych **środków** (np. audiowizualnych),
- wskazaniu uczniom **zasad prezentacji**.

Oto kilka ważnych rad:

- Jeśli efektem jest album, plakat, collage, inna forma plastyczna, książka, folder, broszura, ulotka, gazetka – należy zadbać o to, by **forma była atrakcyjna, informacje czytelne i poprawnie sformułowane**.
- Warto się zastanowić, **gdzie i w jaki sposób** prace zostaną zaprezentowane, kim **będą odbiorcy** – czy język jest dostosowany do ich wieku.
- Przy prezentacji multimedialnej trzeba postarać się, aby slajdy nie były przeładowane, litery odpowiednio duże a zdjęcia pochodziły z legalnych źródeł.
- Inną formą prezentacji projektu może być skonstruowanie modelu – wówczas należy podjąć decyzję, **gdzie i kiedy** będzie zaprezentowany, **kto go zobaczy i co stanie się z nim po prezentacji**. Może to się odbyć np. w czasie **pikniku naukowego, wystawy, festiwalu** czy **targowiska prac uczniów**. W takim przypadku należy skoordynować projekty z różnych przedmiotów tak, by efekty końcowe były przedstawione wspólnie.
- Podobnie w przypadku **filmu, nagrania dźwiękowego, przedstawienia teatralnego** lub **inscenizacji**. Ciekawą formą prezentacji jest **debata, dyskusja panelowa** lub **konferencja naukowa**. Tu należy zadbać o dobór widowni (np. rodzice lub uczniowie innych klas) i wybrać dogodny termin.

Ekran 13. Ocena projektu

Projekt, z samego założenia i swego charakteru, jest przedsięwzięciem dłuższym niż pojedyncze ćwiczenie i z tego też tytułu daje większe pole dla oceniania. Na dobra sprawę mamy tu przecież możliwość oceny kilku „zadań” składających się na większą całość.

Ocena projektu

Ocenie podlegają trzy aspekty: **sam projekt, współpraca w grupie, indywidualna praca ucznia.**

- Nauczyciel ocenia projekt samodzielnie zgodnie z ustalonymi kryteriami.
- Póki doświadczenie jest świeże należy uczniów zachęcić do oceny współpracy. Każdy z zespołów powinien zastanowić się: **Co się udało, a co nie? Dlaczego nie wszystko się udało? Co można poprawić we współpracy w grupie? Co zrobilibyśmy inaczej?**
- Nauczyciel sam lub wspólnie z uczniami ustala kryteria samooceny każdego członka zespołu, a w szczególności: **Co mi się udało, a co nie? Dlaczego nie wszystko mi się udało? Co mógłbym poprawić następnym razem? Co zrobiłbym inaczej? Czego się nauczyłam/em?**

Swoją wartość miał wysiłek włożony w wykonanie zadania, pomysłowość, poprawność doboru materiałów, wizualna strona pracy oraz umiejętność zaprezentowania jej na forum klasy. Zwracaliśmy też uwagę na to jak uczniowie dogadywali się w dwuosobowych zespołach, jak dzielili między siebie zadania (każdy opracowywał kilka wydarzeń, czy też ktoś zajmował się stroną fotograficzną, a ktoś opisem, itp.) Zaś rozłożenie projektu w czasie, dało możliwość oceny systematyczności pracy i jej organizacji.

Wypowiedź nauczycieli z kursu internetowego „Jak ciekawie zaplanować lekcję z wos-i”

W bibliotecze materiał dodatkowy.

Ekran 14. Zadania w module

Zadania do wyboru

Zadanie 1

Które aktywności dotyczące uczenia się we współpracy - aktywności z ekranu 5 - są dla Ciebie szczególnie ważne w pracy projektowej?

W odpowiedzi na pytanie podaj:

- nazwę aktywności,
- cel i sposób wykorzystania,
- pomysł na ćwiczenia z grupą projektową w „Młodych Przedsiębiorczych”

Zadanie 2

W jaki sposób rozwiązujesz problemy w pracy z zespołem uczniowskim? Do opisu przypadku wykorzystaj schemat zamieszczony na ekranie 7. W odpowiedzi na pytanie podaj:

- problem do rozwiązania,
- diagnozę problemu,
- poszukiwanie rozwiązania problemu,
- wybór rozwiązania,
- ewentualne, przewidywane trudności.

Zadania obowiązkowe

Zadanie 1

Napisz, w jaki sposób uczniowie podsumowują działania w pierwszej części „Młodych Przedsiębiorczych?”

Zadanie 2

Przygotuj kryteria do portfolio dla zespołu i oddzielne dla ucznia. Zwróć uwagę na materiał zamieszczony w biblioteczce ekranu 10.

Zadanie 3

Wypowiedź na forum: 1) Jakie są losy uczniów, którzy brali udział w poprzednich edycjach „Młodych Przedsiębiorczych”? i **Jakie wskaźniki osiągniesz wspólnie z uczniami realizując projekt „Młodzi Przedsiębiorczy”** oraz 2) „W jaki sposób można podsumować projekt?”